

Sygn. akt VU 200/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 grudnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSO Urszula Sipińska-Sęk

Protokolant st. sekr. sądowy Zofia Aleksandrowicz

po rozpoznaniu w dniu 6 grudnia 2016 roku w Piotrkowie Trybunalskim

sprawy z wniosku P. M. (1)

z udziałem zainteresowanej A. Ż. (1) prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą (...) w P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o ustalenie wysokości podstawy składek na ubezpieczenia społeczne

na skutek odwołania P. M. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 12 stycznia 2016 r. sygn. (...)

zmienia zaskarżoną decyzję i ustala, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, chorobowe i wypadkowe P. M. (1) podlegającej ubezpieczeniom jako pracownik u płatnika składek A. Ż. (1) prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą (...) w P. wynosiła:

- w sierpniu 2015r. - 2.900,00 (dwa tysiące dziewięćset) złotych,

- we wrześniu 2015r. - 2.320,00 (dwa tysiące trzysta dwadzieścia) złotych,

- w październiku 2015r. - 2.126,67 (dwa tysiące sto dwadzieścia sześć złotych sześćdziesiąt siedem groszy).

Sygn. akt V U 200/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 stycznia 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia P. M. (1) podlegającej ubezpieczeniom społecznym, jako pracownik u płatnika składek (...) A. Ż. (1) wynosi za miesiąc sierpień 2015 roku – 1750,00 złotych, wrzesień 2015 roku – 1400,00 złotych oraz za październik 2015 roku – 1283,33 złotych.

Odwołanie od powyższej decyzji w dniu 21 stycznia 2016 roku wniosła P. M. (1) wskazując, że otrzymywane przez nią wynagrodzenie wynosiło za sierpień 2015 roku - 2900,00 złotych, za wrzesień 2015 roku - 2320,00 złotych oraz za październik 2015 roku – 2126,67 złotych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego wg. norm przepisanych

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

ustalił następujący stan faktyczny:

Firma (...) A. Ż. (1) świadczy usługi (...). Firma zajmuje się wykonywaniem zdjęć fotogrametrycznych.

(dowód: zeznania świadka J. K. od minuty 10:22 do minuty 27:07, protokół z rozprawy z dnia 6 grudnia 2016 roku, k. 41-44 akt sprawy)

P. M. (1) studiuje zaocznie na kierunku (...) na Akademii (...) w K.. Obecnie jest na 4 roku studiów. Przed zatrudnieniem w firmie (...) A. Ż. (1), skarżąca w okresie od 1 lipca 2013 roku do 30 kwietnia 2015 roku, pracowała w firmie geodezyjnej (...) Usługi (...), w charakterze geodety, w pełnym wymiarze czasu pracy.

(dowód: świadectwo pracy, k. 4 akt sprawy, zeznania P. M. (1) od minuty 27:07 do minuty 36:15, protokół z rozprawy z dnia 6 grudnia 2016 roku, k. 41-44 akt sprawy)

Na przełomie miesiąca kwietnia-maja firma (...) A. Ż. (2) wygrała dwa przetargi, na wykonanie zdjęć fotogrametrycznych dla (...) oraz (...) - (...) Ł.. W związku z tym firma zamieściła na portalu internetowym ogłoszenie o poszukiwaniu pracowników. Ogłoszenie ukazało się na przełomie kwietnia-maja 2015 roku. W odpowiedzi na ogłoszenie chęć zatrudnienia wyraziła skarżąca. Po przeprowadzonej rozmowie kwalifikacyjnej P. M. (1) została zatrudniona od 1 sierpnia 2015 roku na podstawie umowy o pracę do końca roku 2015 na stanowisku geodety, w pełnym wymiarze czasu pracy. W umowie przewidziano wynagrodzenie w kwocie 2.900,00 złotych brutto. P. M. (1) rozpoczęła pracę dnia 1 sierpnia 2015 roku.

(dowód: umowa o pracę, k. 1 akt osobowych B, sprawozdanie techniczne, k. 21-38 akt ZUS, zeznania świadka J. K. od minuty 10:22 do minuty 27:07, , zeznania świadka O. S. od minuty 5:26 do minuty 10:07, protokół z rozprawy z dnia 6 grudnia 2016 roku, k. 41-44 akt sprawy)

Do obowiązków P. M. (1) na sprawowanym przez nią w firmie (...) A. Ż. (1) stanowisku geodety należało, wykonywanie zdjęć fotogrametrycznych, składanie operatów technicznych oraz nanoszenie w programie komputerowym linii lotniczych. Wnioskodawczyni wykonywała pracę w godzinach od 7:30 do 15:30 w rodzinnym domu. W tym celu firma, w której była zatrudniona, wypożyczyła sprzęt komputerowy z odpowiednim oprogramowaniem, a następnie zawarła umowę użyczenia z P. M. (1), której przedmiotem było użyczenie ww. sprzętu komputerowego w celu wykonywania pracy. Umowa została zawarta na okres od 3 sierpnia 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku. J. K., który w sierpniu 2015 również był zatrudniony w firmie (...), codziennie rano przywoził wnioskodawczyni pracę do wykonania, a następnie po zakończeniu przez nią pracy odbierał wykonaną pracę.

(dowód: umowa użyczenia, k. 8 akt osobowych B , zeznania świadka J. K. od minuty 10:22 do minuty 27:07, zeznania świadka O. S. od minuty 5:26 do minuty 10:07,, zeznania P. M. (1) od minuty 27:07 do minuty 36:15, protokół z rozprawy z dnia 6 grudnia 2016 roku, k. 41-44 akt sprawy)

W momencie rozpoczęcia świadczenia pracy u A. Ż. (1) wnioskodawczyni była już w ciąży. Pracodawca, firma (...), przyjmując odwołującą się nie posiadała o tym informacji. P. M. (1) w trakcie zatrudnienia w okresach od 25 września 2015 roku do 2 października 2015 roku z powodu choroby, przebywała na zwolnieniu lekarskim. Natomiast od 26 do 29 października 2015 roku przebywała w szpitalu w wyniku zagrożenia ciąży. Skarżąca przebywała na zwolnieniu do 20 lutego 2016. Dnia (...) urodził się syn wnioskodawczyni M. P. P. M. (1) w okresie od (...) 2016 roku do 10 lipca 2016 przebywała na urlopie macierzyńskim a od 7 lipca 2016 roku na urlopie rodzicielskim. Urlop rodzicielski zakończy się 19 lutego 2017 roku. Dnia 2 marca 2016 roku pracodawca przychylił się do wniosku skarżącej.

(dowód: świadectwo pracy, k. 1 akt osobowych C, odpis skrócony aktu urodzenia, k. 10 akt osobowych B, wnioski o udzielenie urlopu macierzyńskiego, k. 11 akt osobowych B, zwolnienie lekarskie, k. 31 akt sprawy, dokumentacja medyczna, k. 32 akt sprawy, zeznania P. M. (1) od minuty 27:07 do minuty 36:15, protokół z rozprawy z dnia 6 grudnia 2016 roku, k. 41-44 akt sprawy)

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych dokonał oceny dowodów i zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1442 ze zm) podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 i pkt 18a stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10, z zastrzeżeniem ust. 1a i 2, ust. 4 pkt 5 i ust. 12.

Przychodem są natomiast przychody w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu: zatrudnienia w ramach stosunku pracy, pracy nakładczej, służby, wykonywania mandatu posła lub senatora, wykonywania pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania, pobierania zasiłku dla bezrobotnych, świadczenia integracyjnego i stypendium wypłacanych bezrobotnym oraz stypendium sportowego, a także z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności oraz umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, jak również z tytułu współpracy przy tej działalności lub współpracy przy wykonywaniu umowy (art. 4 pkt 9 cytowanej ustawy).

W myśl zaś art. 20 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe oraz ubezpieczenie wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe.

W przedmiotowej sprawie ZUS zakwestionował wysokość wynagrodzenia wnioskodawczyni wynikającą z zawartej przez nią z płatnikiem umowy o pracę. Spór koncentrował się zatem na kwestii wysokości podstawy wymiaru składek P. M. (1) na ubezpieczenia społeczne, tj. na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe za sierpień 2015 roku, wrzesień 2015 roku oraz za październik 2015 z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek (...) A. Ż. (1).

Organ rentowy jest uprawniony do weryfikowania wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne ubezpieczonego wynikającej z zawartej umowy o pracę na podstawie art. 41 ustępy 12 i 13 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z dnia 13 października 1998 r. Przepis art. 41 ustęp 3 ustawy systemowej stanowi bowiem, że jeżeli Zakład zakwestionuje i zmieni informacje przekazane przez płatnika składek, zawiadamia o tym ubezpieczonego i płatnika składek. Jeżeli w terminie określonym w ust. 11 osoba ubezpieczona i płatnik składek nie złożą wniosku o zmianę stanowiska Zakładu, informacje uznane przez Zakład traktuje się jako prawdziwe. W razie złożenia takiego wniosku, Zakład po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego wydaje decyzję. Z treści art. 41 ust 13 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wypływa zatem wniosek, iż ZUS jest uprawniony nie tylko do zakwestionowania przekazanych przez płatnika składek informacji o wysokości wynagrodzenia, ale także do ich zmiany.

Należy podnieść, że stanowisko zgodnie z którym w ramach art. 41 ust. 12 i 13 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych Zakład Ubezpieczeń Społecznych może zakwestionować wysokość wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, jeżeli okoliczności sprawy wskazują, że zostało wypłacone na podstawie umowy sprzecznej z prawem, zasadami współżycia społecznego lub zmierzającej do obejścia prawa, jest w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane.

Nadmierne podwyższenie wynagrodzenia pracownika w zakresie prawa ubezpieczeń społecznych może być bowiem ocenione jako dokonane z zamiarem nadużycia prawa do świadczeń (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2005 r., II UZP 2/05, opubl. OSNP 2005/21/338, LEX nr 148238; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia

2005 r., II UK 16/05, opubl. OSNP 2006/11-12/191, LEX nr 182776; oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2009 r., III UK 7/09, LEX nr 509047). Zgodnie zaś z art. 58 § 2 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współzycia społecznego. Wskazać w tym miejscu należy na stanowisko wyrażone w wyroku z dnia 9 sierpnia 2005 r. sygn. akt III UK 89/05, w którym Sąd Najwyższy wskazał, że ustalenie w umowie o pracę rażąco wysokiego wynagrodzenia za pracę może być, w konkretnych okolicznościach, uznane za nieważne jako dokonane z naruszeniem zasad współzycia społecznego, polegającym na świadomym osiągnięciu nieuzasadnionych korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych kosztem innych uczestników tego systemu - art. 58 § 3 k.c. w związku z art. 300 k.p. (opubl. OSNP 2006/11- 12/192, LEX nr 182780). Sąd Okręgowy podziela również pogląd wyrażony przez Sąd Apelacyjny w Krakowie w uzasadnieniu do wyroku z dnia 16 października 2013 r. sygn. III AUa 294/13 (opubl. LEX nr 1388831), w którym sąd ten wskazał, że autonomia stron umowy o pracę w kształtowaniu jej postanowień podlega ochronie jedynie w ramach wartości uznawanych i realizowanych przez system prawa, a strony obowiązują nie tylko respektowanie własnego interesu jednostkowego, lecz także wzgląd na interes publiczny. Odpowiednie zastosowanie art. 58 k.c. prowadzi do wniosku, że postanowienia umowy o pracę sprzeczne z ustawą albo mające na celu jej obejście są nieważne, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, a sprzeczne z zasadami współzycia społecznego - nieważne bezwzględnie.

Przyznanie zatem rażąco wysokiego wynagrodzenia za pracę może być, w konkretnych okolicznościach, uznane za nieważne. Podstawą jest naruszenie zasad współzycia społecznego, polegające na świadomym osiągnięciu korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych kosztem innych uczestników tego systemu.

W uchwale II UZP 2/05 Sąd Najwyższy podkreśla, że godziwość wynagrodzenia - jako jedna z zasad prawa pracy (art. 13 k.p.) - zyskuje dodatkowy walor aksjologiczny; w prawie ubezpieczeń społecznych istnieje bowiem znacznie mocniejsza niż w prawie pracy bariera działania w ramach prawa, oparta na wymagającym ochrony interesie publicznym i zasadzie solidarności ubezpieczonych. Względność zasady godziwości wynagrodzenia, wyrażająca się koniecznością odniesienia się nie tylko do potrzeb pracownika, ale także świadomości społecznej oraz ogólnej sytuacji ekonomicznej i społecznej, nie powinna zresztą budzić wątpliwości. W związku z tym nadmiernemu uprzywilejowaniu płacowemu pracownika, które w prawie pracy mieściłoby się w ramach art. 353 ust. 1 k.c., w prawie ubezpieczeń społecznych, w którym pierwiastek publiczny zaznacza się bardzo wyraźnie, można przypisać - w okolicznościach każdego konkretnego wypadku - zamiar nadużycia świadczeń przysługujących z tego ubezpieczenia. Jak wynika bowiem z przytoczonych na wstępie przepisów od wysokości podstawy wymiaru składek uzależniona jest wysokość wypłaty świadczeń w postaci zasiłku chorobowego oraz macierzyńskiego, opiekuńczego i rodzicielskiego. Należy pamiętać, że alimentacyjny charakter tych świadczeń oraz zasada solidaryzmu wymagają, żeby płaca - stanowiąca jednocześnie podstawę wymiaru składki - nie była ponad granicę płacy słusznej, sprawiedliwej i zapewniającej godziwe utrzymanie oraz żeby rażąco nie przewyższała wkładu pracy, a w konsekwencji, żeby składka nie przekładała się na świadczenie w kwocie nienależnej. Jest tak również dlatego, że choć przepisy prawa ubezpieczeń społecznych w swej warstwie literalnej odnoszą wysokość składek do wypłaconego wynagrodzenia, to w rzeczywistości odwołują się do takiego przełożenia pracy i uzyskanego za nią wynagrodzenia na składkę, które pozostaje w harmonii z poczuciem sprawiedliwości w korzystaniu ze świadczeń z ubezpieczenia, udzielanych z zasobów ogólnospołecznych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2012 r., sygn. I UK 220/12).

Umowa o pracę wywołuje bowiem nie tylko skutki bezpośrednie, dotyczące wprost wzajemnych relacji między pracownikiem i pracodawcą, lecz także dalsze, pośrednie, w tym w dziedzinie ubezpieczeń społecznych kształtując stosunek ubezpieczenia społecznego, w tym wysokość składki, co w konsekwencji prowadzi do uzyskania odpowiednich świadczeń. W związku z powyższym ocena postanowień umownych może i powinna być dokonywana także z punktu widzenia prawa ubezpieczeń społecznych, a więc nie tylko z punktu widzenia interesu pracownika (ubezpieczonego), ale także interesu publicznego.

Godziwość wynagrodzenia za pracę w prawie ubezpieczeń społecznych musi być zatem interpretowana przy uwzględnieniu wymogu ochrony interesu publicznego oraz zasady solidarności ubezpieczonych. Podstawę wymiaru składki ubezpieczonego będącego pracownikiem stanowi wynagrodzenie godziwe, a więc należne, właściwe, odpowiednie, rzetelne, uczciwe i sprawiedliwe, zachowujące cechy ekwiwalentności do pracy, natomiast ocena

godziwości tego wynagrodzenia wymaga uwzględnienia okoliczności każdego konkretnego przypadku, a zwłaszcza rodzaju, ilości i jakości świadczonej pracy oraz wymaganych kwalifikacji.

A zatem ustalenie zbyt wysokiego wynagrodzenia za pracę może być, w konkretnych okolicznościach, uznane za nieważne, jako dokonane z naruszeniem zasad współżycia społecznego, polegającym na świadomym osiągnięciu nieuzasadnionych korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych kosztem innych uczestników tego systemu.

W rozpatrywanym przypadku taka sytuacja – wbrew stanowisku organu rentowego- nie zachodzi. Wnioskodawczyni w dniu 1 sierpnia 2015 roku została zatrudniona przez płatnika składek na cały etat za wynagrodzeniem 2900,00 złotych brutto. Zakres obowiązków wnioskodawczyni – jak wynika z zeznań stron oraz świadków – był adekwatny do ustalonego przez strony wynagrodzenia. Do obowiązków P. M. (2) należało składanie operatów technicznych oraz mozaikowanie, które polega na nanoszeniu odpowiednich punktów geodezyjnych na mapę. P. M. (1) dysponowała wystarczającą wiedzą zarówno teoretyczną, jak i praktyczną do wykonywania ww. obowiązków. Skarżąca jest obecnie IV roku studiów na Akademii (...) w K., na kierunku (...). Ponadto przez niemalże 2 lata pracowała w firmie (...) Usługi (...) na stanowisku geodety. Posiadała zatem wystarczające doświadczenie, a także kwalifikacje zawodowe do wykonywania pracy na stanowisku geodety. Fakt świadczenia pracy przez skarżącą w domu nie miał wpływu na zakres oraz charakter czynności wykonywanych przez nią w ramach stosunku pracy, a tym samym nie ma znaczenia dla wysokości jej wynagrodzenia. Strony umówiły się, że odwołująca będzie wykonywała pracę we własnym domu przy użyciu służbowego komputera z odpowiednim oprogramowaniem. Pracodawca oprócz komputera dostarczał także skarżącej codziennie rano zleconą do wykonania pracę, a po południu wykonaną pracę odbierał. Praca świadczoną przez P. M. (1) miała dla płatnika A. Ż. (1) charakter istotny, a nie tylko pomocniczy, jak chce organ rentowy. Ustalone przez strony wynagrodzenie w stosunku do nałożonych i wykonywanych przez skarżącą obowiązków nie było wycenione. Wręcz przeciwnie odpowiadało wykonywanym przez skarżącą obowiązkom.

Mając powyższe na względzie na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w sentencji.